

Перші 100 днів роботи нового складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України

Рішеннями Вищої ради правосуддя від 01 червня 2023 року призначено 16 членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, у зв'язку з чим відновлено роботу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України як колегіального органу.

За період перших 100 днів роботи новим складом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснено такі заходи.

I. ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ КОМІСІЇ

1. 06 червня 2023 року на організаційному засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів України:

1) обрано керівництво Комісії:

- Романа Ігнатова – на посаду Голови Комісії;
- Руслана Сидоровича – на посаду заступника Голови Комісії;
- Руслана Мельника та Сергія Чумака – на посади секретарів палат Комісії;

2) затверджено персональні склади палат Комісії.

2. Затверджено колегії Комісії.

3. Ухвалено 4 рішення про внесення змін до Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо, зокрема:

- повноважень Голови Комісії;
- складу та повноважень палат Комісії;
- порядку роботи колегій Комісії;
- можливості дистанційної участі в засіданнях Комісії;
- розгляду повідомлень про недостовірність (неповноту) відомостей та тверджень у деклараціях доброчесності судді та родинних зв'язків судді;
- розгляду повідомлень Державної судової адміністрації України про відрядження суддів.

4. Підготовлено пропозиції щодо удосконалення Порядку відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації (як тимчасового переведення) в частині:

- порядку повідомлення Державною судовою адміністрацією України про підстави відрядження та дострокового закінчення відрядження судді;
- розгляду Комісією питання щодо відрядження та дострокового закінчення відрядження судді;
- видів рішень, що може бути ухвалено Комісією за результатами розгляду питання щодо відрядження та дострокового закінчення відрядження судді.

5. Крім того, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України:

- утворено робочу групу з оцінювання корупційних ризиків у діяльності Комісії;
- вжито заходів щодо виконання Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки;
- підготовлено пропозиції щодо визначення кількості суддів у місцевих та апеляційних судах;
- забезпечено участь представників у робочій групі Верховної Ради України щодо вдосконалення Закону України «Про судоустрій і статус суддів»;
- підготовлено пропозиції щодо визначення чисельності працівників Комісії, за результатами розгляду яких Вища рада правосуддя затвердила граничну чисельність працівників Комісії у кількості 275 одиниць;
- визначено представників до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя;

- удосконалено Положення про автоматизовану систему визначення членів Комісії для підготовки до розгляду і доповіді справ;
- удосконалено Положення про складення кваліфікаційного іспиту та методичку оцінювання кандидатів на посаду судді;
- утворено робочу групу з опрацювання пропозицій до Порядку проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді;
- утворено робочу групу з питань розробки нової редакції Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
- узгоджено графік співбесід щодо кваліфікаційного оцінювання на відповідність судді займаній посаді;
- забезпечено участь у робочій групі Вищої ради правосуддя з питань Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС).

II. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ РАДИ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Для цілей формування Громадської ради доброчесності Головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів України 05 липня 2023 року скликано збори представників громадських об'єднань, які протягом щонайменше останніх двох років здійснюють діяльність, спрямовану на боротьбу з корупцією, захист прав людини, підтримку інституційних реформ, у тому числі реалізують проєкти в цих сферах.

До Комісії для участі у зборах звернулась 21 громадська організація. 16 організацій визнано такими, що відповідають вимогам до участі у зборах представників громадських об'єднань для створення Громадської ради доброчесності.

За результатами проведення відповідних зборів 14 серпня 2023 року обрано 20 членів Громадської ради доброчесності.

31 серпня 2023 року проведено спільну зустріч членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Громадської ради доброчесності, на якій обговорено актуальні питання взаємодії.

III. ТИМЧАСОВЕ ПЕРЕВЕДЕННЯ (ВІДРЯДЖЕННЯ) СУДДІВ

Для вирішення питання щодо відрядження суддів до Комісії з 01 червня 2023 року надійшло 50 повідомлень Державної судової адміністрації України:

- 1) про відрядження до інших судів – 44;
- 2) про дострокове закінчення відрядження суддів – 6.

У межах розгляду повідомлень Державної судової адміністрації України про необхідність розгляду питання щодо відрядження суддів до Комісії надійшла 91 згода судді на відрядження.

За результатами розгляду повідомлень Комісією:

- 2 повідомлення Державної судової адміністрації України повернено у зв'язку з неможливістю його призначення до розгляду;
- 21 повідомлення Державної судової адміністрації України залишено без розгляду;
- 16 суддів рекомендовано відрядити до 6 судів;
- 57 суддям відмовлено в рекомендуванні на відрядження;
- стосовно 3 суддів питання щодо відрядження залишено без розгляду;
- 17 суддям рекомендовано достроково закінчити відрядження;
- 3 суддям відмовлено в рекомендуванні достроково закінчити відрядження.

IV. ДОБІР КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ

Рішенням Комісії від 15 червня 2023 року вирішено провести перевірку та оцінювання виконаних кандидатами на посаду судді практичних завдань під час кваліфікаційного іспиту, призначеного 24 червня 2019 року.

З 25 липня до 29 серпня 2019 року 368 кандидатами на посаду судді місцевого суду складено кваліфікаційний іспит.

Загальна кількість виконаних практичних завдань становить 1 028:

- адміністративна спеціалізація – 342;
- господарська спеціалізація – 321;
- загальна спеціалізація – 365.

Рішенням Комісії від 01 серпня 2023 року № 45/зп-23 затверджено рейтинги кандидатів на посаду судді та резерви на заміщення вакантних посад суддів місцевого суду в нових редакціях.

Указаним рішенням фактично завершено проведення добору кандидатів на посаду судді, оголошеного 03 квітня 2017 року.

На сьогодні 585 кандидатів перебувають у резервах на заміщення вакантних посад суддів місцевих судів, з яких:

1. За резервами:

- у резерві на посади суддів адміністративних судів – 434;
- у резерві на посади суддів господарський судів – 380;
- у резерві на посади суддів загальних судів – 523.

2. За кількістю резервів, у яких перебуває кандидат:

- в одному резерві – 142;
- у двох резервах – 134;
- у трьох резервах – 309.

Оголошення про проведення конкурсу на посади суддів місцевих судів заплановано у вересні 2023 року.

V. РОЗГЛЯД ПОВІДОМЛЕНЬ ЩОДО ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА МОЖЕ СВДЧИТИ ПРО НЕДОСТОВІРНІСТЬ (У ТОМУ ЧИСЛІ НЕПОВНОТУ) ВІДОМОСТЕЙ АБО ТВЕРДЖЕНЬ У ДЕКЛАРАЦІЇ РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ СУДДІ ЧИ ДЕКЛАРАЦІЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІ

З 01 червня 2023 року Комісією розглянуто:

1) 5 повідомлень щодо інформації, яка може свідчити про недостовірність (у тому числі неповноту) відомостей, поданих суддею у декларації родинних зв'язків, з яких:

- 3 повідомлення залишено без розгляду;
- визнано підтвердженою інформацію, яка міститься у 2 повідомленнях, та вирішено звернутися до Вищої ради правосуддя стосовно притягнення відповідних суддів до дисциплінарної відповідальності;

2) 30 повідомлень щодо інформації, яка може свідчити про недостовірність (у тому числі неповноту) тверджень судді в декларації доброчесності, з яких:

- 15 повідомлень залишено без розгляду;
- визнано непідтвердженою інформацію, яка міститься у 12 повідомленнях;
- визнано підтвердженою інформацію, яка міститься у 3 повідомленнях, та вирішено звернутися до Вищої ради правосуддя стосовно притягнення відповідних суддів до дисциплінарної відповідальності.

VI. КОНКУРСИ НА ПОСАДУ СУДДІ

Рішенням Комісії від 20 липня 2023 року № 31/зп-23 продовжено конкурс на зайняття 7 вакантних посад суддів місцевих судів, оголошений рішенням Комісії від 05 серпня 2019 року № 146/зп-19, з етапу визначення результатів спеціальної перевірки та допуску кандидатів до участі в конкурсі.

Рішенням Комісії від 20 липня 2023 року № 32/зп-23 продовжено конкурс на зайняття 35 вакантних посад суддів місцевих судів, оголошений рішенням Комісії від 05 серпня 2019 року № 145/зп-19, з етапу визначення результатів спеціальної перевірки та допуску кандидатів до участі в конкурсі.

VII. КВАЛІФІКАЦІЙНЕ ОЦІНЮВАННЯ СУДДІВ

Із липня 2023 року членами Комісії здійснюється підготовка до розгляду і доповіді справ за результатами кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді судді.

Відновити співбесіди під час такого оцінювання заплановано у жовтні 2023 року.

Також одну суддю, повноваження якої припинилися у зв'язку із закінченням п'ятирічного строку призначення, рішенням Комісії рекомендовано для призначення на посаду.

VIII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У межах співпраці з проектами міжнародної технічної допомоги Комісією проведено такі заходи:

1. Співпраця з послами та головами дипломатичних місій країн G7.

27 червня 2023 року в Комісії відбулася перша зустріч з послами та головами дипломатичних місій країн G7. Учасники обговорили плани та пріоритети роботи Комісії. Надзвичайний і Повноважний Посол Японії в Україні пан Мацуда Кунінорі зазначив, що обрання і формування нового повноважного складу Комісії співпало з часом, коли країнами G7 і владою України активно обговорюються шляхи сприяння Україні в післявоєнній відбудові, процес якої значною мірою залучатиме приватних інвесторів. Учасники зустрічі подякували одне одному за діалог й домовилися про подальшу співпрацю.

26 липня 2023 року Голова Комісії Роман Ігнатов, заступник Голови Комісії Руслан Сидорович та член Комісії Віталій Гацелюк зустрілися з Надзвичайним і Повноважним Послом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні Меліндою Сіммонс.

Під час зустрічі підписано План спільних дій щодо реалізації Проєкту міжнародної технічної допомоги «Підтримка реформи судового врядування в Україні» (IDLO).

Документ передбачає співробітництво з метою виконання заходів щодо забезпечення інституційної спроможності Комісії, незалежності, прозорості її діяльності за підтримки уряду Великої Британії та Посольства Великої Британії в Україні.

Зокрема, спільна діяльність Проєкту з Комісією охоплює такі питання:

- адаптація секретаріату Комісії до кризових умов з метою ефективного виконання передбачених Законом України «Про судоустрій і статус суддів» повноважень;
- покращення знань членів Комісії про міжнародні стандарти судового врядування;
- підвищення обізнаності членів Комісії щодо гендерної рівності та залучення (інклюзії);
- інституціоналізація прозорого призначення суддів;
- оптимізація строків призначення суддів відповідно до етичних та меритократичних стандартів;
- підтримка цифрової трансформації судової системи України.

2. Співпраця з Радою Європи.

31 серпня 2023 року відбулася консультаційна зустріч Голови Комісії Романа Ігнатова та заступника Голови Комісії Руслана Сидоровича з керівником відділу Департаменту з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи Павлом Пушкарем і менеджером Проєкту Ради Європи «Підтримка судової влади України в умовах війни та післявоєнного періоду» Іриною Кушнір.

Метою обговорення були питання дотримання вимог розумної тривалості судових проваджень у контексті виконання рішень Європейського суду з прав людини у справах «Світлана Науменко проти України», «Меріт проти України» та нагляду з боку Комітету міністрів Ради Європи у сферах, що мають особливе значення – пілотні рішення, а також ті, що порушують системні, структурні або комплексні проблеми.

Комісія співпрацюватиме з Проєктом міжнародної технічної допомоги «Підтримка судової влади України в умовах війни та післявоєнного періоду», який впроваджується Відділом програм співпраці Департаменту з питань імплементації прав людини, стандартів правосуддя та правової співпраці Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи. Основними напрямками імплементації Проєкту є:

- підтримка вдосконалення законодавства і судової практики відповідно до стандартів Ради Європи;
- підтримка діяльності органів суддівського самоврядування;
- підтримка розробки та впровадження комплексної системи заходів для подолання проблем тривалого невиконання судових рішень, надмірної тривалості судового провадження та недоліків, які призвели до порушень Європейської конвенції з прав людини у групі справ «Олександр Волков проти України».

04 вересня 2023 року Голова Комісії Роман Ігнатов зустрівся в режимі онлайн з представниками спільної делегації Європейської Комісії «За демократію через право» – Венеційської комісії та Директорату з прав людини та верховенства права (DG-I) Ради Європи. Мета зустрічі – обговорення законопроєкту «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження додаткових процедур для зміцнення довіри до судової влади» (проєкт Закону № 9454), який передбачає застосування поліграфа для суддів і кандидатів на посаду судді.

Спільна делегація Венеційської комісії та Директорату DG-I була представлена: Почесним Президентом Ганною Сухоцькою, членом Венеційської комісії (Нідерланди) Мартіном Кайером, експертом Ради Європи – DG-I, колишнім президентом Консультативної ради європейських суддів Герхардом Райснером та новопризначеним Головою Офісу Ради Європи в Україні Мачеєм Янчаком.

3. Співпраця з Програмою USAID «Справедливість для всіх».

24–25 червня 2023 року у м. Львів відбулася орієнтаційна сесія для членів Комісії, організована за підтримки Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Справедливість для всіх». У заході взяли участь провідні спікери із США, Канади, Великої Британії, Німеччини, Нідерландів, Словаччини, знані національні експерти і тренери.

Мета заходу – забезпечення інституційної пам'яті Комісії, ознайомлення нових членів ВККСУ з досвідом роботи споріднених установ в інших країнах, зокрема зі стандартами добору та кваліфікаційного оцінювання суддів; оптимізація діяльності ВККСУ щодо стратегічного планування, управлінських рішень, комунікаційної та просвітницької роботи, автоматизації процесів та професійного розвитку; визначення етапів розбудови інституційної спроможності ВККСУ в перспективі.

05 липня 2023 року в режимі онлайн відбулася зустріч Голови Комісії Романа Ігнатова з представниками проєктів міжнародної допомоги у сфері верховенства права, організована за підтримки Програми USAID «Справедливість для всіх». Захід присвячено обговоренню планів і пріоритетних напрямів діяльності Комісії на найближчу перспективу.

11 серпня 2023 року Комісія на свій запит до Програми «Справедливість для всіх» від 27.07.2023 отримала експертні рекомендації до проєкту Регламенту Комісії.

25–26 серпня 2023 року у м. Київ проведено тренінг «Оцінка фінансової доброчесності суддів та кандидатів на посаду судді» для членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Під час дводенного тренінгу члени Комісії ознайомилися з низкою тематичних блоків щодо застосування методів розрахунку сумнівних статків; здатності використовувати ресурси, необхідні для майбутньої перевірки фінансів суддів та кандидатів на посаду судді; розуміння ролі Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Національного

агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) у виявленні сумнівних статків. Члени Комісії також набули знань щодо методів фінансового аналізу, виконували вправи для підрахунку майна сумнівного походження; розв'язували практичні завдання з імітації розслідування та проведення фінансового аудиту, вивчали механізми багаторічних підрахунків.

29 серпня 2023 року відбулася перша зустріч Голови Комісії Романа Ігнатова з Джеєм Тотті, провідним спеціалістом з питань протидії корупції та верховенства права відділу сприяння розвитку демократії та врядування Місії Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в Україні. Захід присвячено обговоренню планів і пріоритетних напрямів діяльності Комісії на найближчу перспективу.

08 вересня 2023 року Голова Комісії Роман Ігнатов, заступник Голови Комісії Руслан Сидорович та член Комісії Роман Сабодаш зустрілися з керівником Програми USAID «Справедливість для всіх» паном Девідом М. Воном.

Під час зустрічі підписано Протокол про співпрацю щодо реалізації Програми міжнародної технічної допомоги USAID «Справедливість для всіх».

Документ передбачає співробітництво з метою просування ідеї справедливості для всіх через зміцнення системи правосуддя, послуг у сфері юстиції та залучення суспільства для забезпечення адекватного реагування на правові проблеми й потреби українців у їх вирішенні.

Зокрема, спільна діяльність Програми з Комісією охоплюватиме такі основні напрями:

- удосконалення правової та нормативно-правової бази, політики / методології та стратегії розвитку системи правосуддя для забезпечення суддівської незалежності, підзвітності та ефективності;
- підсилення зобов'язань та спроможності інститутів правової системи діяти незалежно, підзвітно та ефективно;
- посилення суддівської підзвітності, а також ролі судової влади в подоланні корупції в суспільстві;
- підвищення ефективності, результативності та доброчесності в судовому адмініструванні й суддівському самоврядуванні, у тому числі через зростання рівня прозорості та гласності;
- посилення громадського контролю за діяльністю Комісії.

4. Співпраця з Проєктом ЄС «Право-Justice».

16 червня 2023 року відбулася робоча онлайн-зустріч керівництва Комісії з представниками Проєкту Європейського Союзу «Право-Justice». З метою координації спільних цілей, завдань та заходів учасники заходу домовилися про укладення Меморандуму про співпрацю, який консолідуватиме спільні зусилля та сприятиме роботі для досягнення стратегічних цілей в утвердженні верховенства права.

14–15 липня 2023 року за підтримки Проєкту Європейського Союзу «Право-Justice» члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України взяли участь у Стратегічній сесії. Завдяки активній взаємодії члени ВККСУ мали змогу отримати практичний досвід та навички у виявленні ефективних методів вирішення складних управлінських завдань, обговорили розвиток стратегічного потенціалу, фокусували увагу на принципах, за якими Комісія вже почала працювати для досягнення ефективної взаємодії з громадянським суспільством. Члени Комісії також обговорили питання, що стосуються критеріїв оцінювання якості роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, етапів розвитку та досягнення цілей стратегічного управління, наголосили на важливості інформаційних технологій у роботі Комісії, а також на пошуку шляхів оптимізації внутрішніх та зовнішніх комунікацій.

На свій запит Комісія отримала висновок від Проєкту Європейського Союзу «Право-Justice» щодо проєкту Закону України «Про внесення зміни до пункту 20 Розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо завершення оцінювання суддів, стосовно яких Вищою радою правосуддя відмовлено в задоволенні подання про звільнення» від 03 липня 2023 року № 9455.

Також Комісія отримала пропозиції до проєкту Регламенту Комісії.

24 серпня 2023 року в режимі онлайн відбулася зустріч Голови Комісії Романа Ігнатова з Делегацією Представництва ЄС в Україні і Проекту ЄС «Право-Justice». Роман Ігнатов підкреслив, що Комісія з вдячністю спостерігає за тим, як Європейський Союз та проекти, які він впроваджує в Україні, позитивно впливають та підтримують реформи системи правосуддя для поліпшення незалежності, ефективності, якості, доброчесності та прозорості судової влади.

Спеціаліст відділу «Належне врядування та верховенство права» Представництва ЄС в Україні Олександра Яновська наголосила на важливості постійного діалогу Комісії і Проекту ЄС «Право-Justice» та висловила сподівання на подальшу співпрацю.

29 серпня 2023 року Комісія отримала від Проекту Європейського Союзу «Право-Justice» аналітичну записку стосовно законопроекту № 9454 від 03 липня 2023 року «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження додаткових процедур для зміцнення довіри суспільства до судової влади».

07 вересня 2023 року Голова Комісії Роман Ігнатов зустрівся з Керівником Проекту ЄС «Право-Justice» Оксаною Цимбрівською. Під час зустрічі підписано Меморандум про співпрацю.

Зокрема, спільна діяльність Проекту з Комісією охоплюватиме такі основні напрями:

- розробка та вдосконалення нормативно-правових актів, які регламентують процедури щодо добору кандидатів на посаду судді; кваліфікаційного оцінювання суддів; формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді); проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді;
- розробка та вдосконалення нормативно-правових актів, які визначають порядок та методологію оцінювання та самооцінювання судді;
- забезпечення необхідних умов для початку діяльності Громадської ради доброчесності;
- обмін інформацією про кращі світові практики та розбудова міжнародного співробітництва Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

5. Співпраця з Німецьким фондом міжнародно-правового співробітництва IRZ.

На запрошення Керуючого директора з питань координації інституційних грантів та фінансування проектів Східноєвропейського регіону Німецького фонду міжнародного правового співробітництва (IRZ) член Комісії Віталій Гацелюк взяв участь у заході, присвяченому проблемам незалежності судової влади, для представників з України, Молдови та Грузії, що проходив з 28 серпня 2023 року до 02 вересня 2023 року в містах Ганновер, Брауншвейг та Берлін (Федеративна Республіка Німеччина).

Метою візиту стало ознайомлення з гарантіями незалежності судової влади в Європейському Союзі, зокрема Німеччині; транснаціональний обмін професійним досвідом у сфері забезпечення незалежності судової влади (Україна, Молдова, Грузія, Німеччина).

6. Співпраця з ОБСЄ.

На запрошення Програми підтримки ОБСЄ для України член Комісії Віталій Гацелюк з 06 до 13 серпня 2023 року взяв участь у роботі XI Літньої школи з конституційного права «Верховенство права і конституціоналізм». Мета заходу – розгляд актуальних проблем конституційного права, прав людини, правовладдя, конституційної юстиції, судової реформи, а також європейської конституційної традиції, питань стійкості конституційного правопорядку України в екстремальних умовах війни. Учасники мали можливість поділитися з майбутніми юристами своїм досвідом та інформацією про роботу органів суддівського врядування, їх важливу роль у захисті конституційних прав і свобод, що сприяє суспільній довірі до судової влади.